

**Paweł Kozłowski
Barbara Sz wajkowska
Małgorzata Tarka
Wiesław Włodarski**

**Materiały podsumowujące forum
wymiany doświadczeń dyrektorów:
Zmiany w organizacji nauczania
w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach
z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

I. Wstęp

Wydział Rozwoju Szkół i Placówek ORE zorganizował dla dyrektorów szkół forum wymiany doświadczeń dyrektorów, które odbyło się 24 i 25 października 2011 r. w Centrum Szkoleniowym ORE w Sulejówku. Poświęcone ono było tematowi: „Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.” W czasie forum odbyły się spotkania w czterech grupach tematycznych: dwujęzyczne licea ogólnokształcące, dwujęzyczne gimnazja, szkoły podstawowe i gimnazja z oddziałami integracyjnymi, licea ogólnokształcące z oddziałami integracyjnymi.

Celem forum było umożliwienie kadrze zarządzającej wymiany doświadczeń w zakresie budowania szkolnych planów nauczania oraz upowszechnienie sprawdzonych rozwiązań organizacji nauczania. Poniższy materiał stanowi podsumowanie rezultatów prac uczestników forum w czasie sesji moderowanej oraz warsztatów w grupach.

II. Podsumowanie pracy grupy dyrektorów liceów ogólnokształcących dwujęzycznych i liceów ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi – Paweł Kozłowski

Dyrektorzy szkół dwujęzycznych dzielili się swoimi uwagami i refleksjami. Obecność dyrektorów zespołów szkół, w skład których wchodzi gimnazja, umożliwiła pełniejszą ocenę zapisów nowego projektu rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych z punktu widzenia organizacji pracy szkoły, gdyż nowa dla liceum koncepcja określania minimalnej liczby godzin od trzech lat obowiązuje w gimnazjum. Była to również okazja do wymiany doświadczeń. Podkreślono, że brak przepisów dotyczących formalnie organizacji szkoły od września 2012 r. w praktyce przekłada się na niemożność wypracowania oferty szkół ponadgimnazjalnych dla uczniów klas trzecich gimnazjum (na stronie internetowej MEN-u jest projekt rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych). Dyrektorzy postulują ogłaszanie przepisów oświatowych w terminach umożliwiającym ich spokojne wprowadzenie do praktyki szkolnej.

W dalszej części spotkania przeanalizowano projekt rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania z 13 października 2011 r.

Założenia wynikające z projektu rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania z 13 października 2011 r.:

- a. roczna obowiązkowa liczba godzin dla ucznia każdego oddziału wynosi w trzech kolejnych latach odpowiednio: 30, 32, 29 – łącznie 91 (dla oddziałów dwujęzycznych odpowiednio: 33, 35, 32 – łącznie 100);
- b. przyjęto, że przy 1 godzinie tygodniowo powinno się zrealizować w ciągu roku szkolnego przynajmniej 30 godzin zajęć;
- c. **obowiązkowe** zajęcia edukacyjne obejmują poniższe kategorie zajęć:
 - **przedmioty w zakresie podstawowym** – obejmują co najmniej: 1830 godzin ogółem w cyklu (61 godz. tyg. w cyklu); na język obcy nowożytny, będący drugim językiem nauczania w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych – dodatkowo 270 godzin ogółem w cyklu (9 godzin tygodniowo w cyklu),
 - **przedmioty w zakresie rozszerzonym**, do wyboru:

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

- język polski, historia, geografia, biologia, chemia, fizyka, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia – po 240 godzin,
- język obcy nowożytny, wiedza o społeczeństwie, matematyka oraz informatyka – po 180 godzin,
- **przedmioty uzupełniające:** historia i społeczeństwo lub przyroda – 120 godzin ogółem w cyklu (4 godz. tyg. w cyklu) lub ekonomia w praktyce oraz zajęcia artystyczne – 30 godz. ogółem w cyklu (1 godz. tyg. w cyklu);
- d. zajęcia realizowane w zakresie rozszerzonym oraz zajęcia uzupełniające obejmują co najmniej – 870 godzin ogółem w cyklu (29 godz. tyg. w cyklu);
- e. godziny do zagospodarowania w liczbie 30 godzin ogółem w cyklu (1 godz. tyg. w cyklu) – do dyspozycji dyrektora przeznaczone na obowiązkowe zajęcia;
- f. łącznie ww. zajęcia obejmują co najmniej w *oddziałach ogólnodostępnych* – 2730 godzin (91 godz. tyg. w cyklu 3 lat) lub w oddziałach dwujęzycznych – 3000 godzin ogółem w cyklu (100 godz. tyg. w cyklu).

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Na podstawie założeń wynikających z projektu rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania z 13 października 2011 r. grupa dyrektorów liceów z oddziałami dwujęzycznymi opracowała zamieszczony poniżej szablon szkolnego planu nauczania dla oddziału ogólnodostępnego.

Wypracowane propozycje. Szablon szkolnego planu nauczania.											
Oddział ogólnodostępny											
lata nauki			I		II		III		I - III		
przedmiot \ liczba godzin	P	R	30	PR	32	PR	29	PR	91	suma	liczba godzin
język polski	360	240	4		4		4		12	12	360
język obcy I	270	180	3		3		3		9	9	270
język obcy I - poziom dwujęzyczny	270										0
język obcy II	180		2		2		2		6	6	180
matematyka	300	180	4		3		3		10	10	300
wychowanie fizyczne	270		3		3		3		9	9	270
godzina z wychowawcą	90		1		1		1		3	3	90
historia	60	240	2						2	2	60
podstawy przedsiębiorczości	60		2						2	2	60
wiedza o kulturze	30		1						1	1	30
wiedza o społeczeństwie	30	180	1						1	1	30
geografia	30	240	1						1	1	30
biologia	30	240	1						1	1	30
chemia	30	240	1						1	1	30
fizyka	30	240	1						1	1	30
informatyka	30	180	1						1	1	30
edukacja dla bezpieczeństwa	30	30	1						1	1	30
HIS 4	120									0	0
przyroda 4	120									0	0
ekonomia 1	30									0	0
zajęcia artystyczne 1	30									0	0
										0	0
do wykorzystania z podziałem na P i R+U			29	0	16	0	16	0	61	61	1830
suma do wykorzystania			29		16		16		61		0
obowiązkowa liczba godzin tygodniowo			30		32		29		91		0
inne R											0
historia muzyki		240									0
historia sztuki		240									0
język łac. i kult. antyczna		240									0
filozofia		240									0
											0
religia/ etyka			2		2		2		6		180
wdż			0,5		0,5		0,5		1,5		45
											2055

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Przed przystąpieniem do stworzenia arkusza organizacyjnego liceum ogólnokształcącego z oddziałami dwujęzycznymi przyjęto wymienione niżej założenia.

Założenia do szkolnego planu nauczania i przykładowego arkusza organizacyjnego dla liceum ogólnokształcącego, w którym istnieje 15 oddziałów (w tym 3 oddziały dwujęzyczne) na trzech poziomach:

- Szkoła oferuje nauczanie na poziomie rozszerzonym od 3 do 4 przedmiotów.
- W każdym oddziale głównym językiem jest język angielski lub niemiecki; w każdym oddziale nauczany jest język angielski.
- Oddział E jest oddziałem dwujęzycznym z językiem niemieckim jako drugim językiem wykładowym dla wybranych przedmiotów; umożliwia uzyskanie certyfikatu DSDII oraz matury dwujęzycznej, zwalniających z egzaminów ze znajomości języka niemieckiego przy rekrutacji na niemieckie uczelnie.
- Przyjmuje się, że uczeń, przychodząc szkoły, ma zapewnione:
 - nauczanie pierwszego języka obcego w zakresie rozszerzonym – realizowane od klasy pierwszej,
 - nauczanie następujących przedmiotów w zakresie rozszerzonym – realizowane od klasy II:
 - oddział A: historia,
 - oddział B: biologia,
 - oddział C: geografia,
 - oddział D: fizyka,
 - w oddziale dwujęzycznym E kształcenie odbywa się w ramach wybranego modułu:
 - E1: fizyka,
 - E2: historia.
- Po I semestrze klasy I uczeń wybiera kolejne rozszerzenie, w celu ich realizacji od klasy II, wg zasady:
 - oddział A: geografia oraz wiedza o społeczeństwie (dwa przedmioty w zakresie rozszerzonym) lub j. polski,
 - oddział B: chemia lub geografia,
 - oddział C: biologia lub matematyka,
 - oddział D: matematyka lub chemia,
 - w oddziale E:
 - E1: matematyka oraz geografia lub tylko matematyka,
 - E2: geografia oraz wiedza o społeczeństwie lub tylko geografia.
- Przedmioty uzupełniające obowiązkowe:
 - dla oddziału A – ekonomia w praktyce lub przyroda (ekonomia w praktyce, gdy wybrany zostanie zestaw geografia oraz wiedza o społeczeństwie),
 - dla oddziałów B, C, D – historia i społeczeństwo,
 - dla E1– historia i społeczeństwo dwujęzycznie, dla E2 – ekonomia w praktyce

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Tabela I

Przykładowy Arkusz Organizacyjny Liceum Ogólnokształcącego z oddziałami dwujęzycznymi																									
rok nauki						2012/13				2012/13				2012/13				2012/13							
oddział / grupa		min. liczba godz. ogółem		min. liczba godz. tyg.		A	II gr	II gr	B	II gr	II gr	C	II gr	II gr	D	II gr	II gr	E	II gr	II gr					
przedmiot \\ [PP] /PR		P	R	P	R		PR			PR			PR		PR			PR							
język polski		360	240	12	8	4			4			4			4			4							
język obcy I		270	180	9	6	3	3	1	1	3	3	1	1	3	3	1	1	3	3						
Język obcy I -poziom dwujęzyczny		270		9	0													3	3						
język obcy II		180		6	0	2	2		2	2		2	2	2	2		2	2		2					
matematyka		300	180	10	6	4			4			4		4			5								
wychowanie fizyczne		270		9	0	3	3		3	3		3	3	3	3		3	3							
godzina z wychowawcą		90		3	0	1			1			1		1			1								
historia		60	240	2	8	2			2			2		2			2								
podstawy przedsiębiorczości		60		2	0	2			2			2		2			2								
wiedza o kulturze		30		1	0	1			1			1		1			1								
wiedza o społeczeństwie		30	180	1	6	1			1			1		1			1								
geografia		30	240	1	8	1			1			1		1			1								
biologia		30	240	1	8	1			1			1		1			1								
chemia		30	240	1	8	1			1			1		1			1								
fizyka		30	240	1	8	1			1			1		1			1								
informatyka		30	180	1	6	1	1		1	1		1	1	1	1		1	1		1					
edukacja dla bezpieczeństwa		30	30	1	1	1			1			1		1			1								
HIS 4		120		4	0																				
przyroda 4		120		4	0																				
Ekonomia w praktyce 1		30		1	0																				
zajęcia artystyczne 1		30		1	0																				
do wykorzystania na P i R+U				0	0	29		1	29		1	29		1	29		1	33		0					
suma do wykorzystania				0	0	30				30				30				30				33			
obowiązkowa liczba godzin tygodniowo				0	0	30				30				30				30				33			
religia			180	0	6	2				2				2				2							
wdż			45	0	1,5	0,5				0,5				0,5				05				05			
suma godzin ucznia				0	0	32,50				32,50				32,50				32,50				35,50			

P - przedmioty w zakresie podstawowym
R - przedmioty w zakresie rozszerzonym

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Tabela II

rok nauki	2013/2014				2013/2014				2013/2014				2013/2014				2013/2014			
	A	II gr	II gr	II gr	B	II gr	II gr	II gr	C	II gr	II gr	II gr	D	II gr	II gr	II gr	E	II gr	II gr	II gr
oddział / grupa																				
przedmiot \\ [PP] /PR			PR				PR				PR				PR				PR	
język polski	4				4				4				4				4			
język obcy I	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3		
język obcy I -poziom dwujęzyczny																	4	4		
język obcy II	2	2			2	2			2	2			2	2			2	2		
matematyka	4				4				4				3		5		3	3		4
wychowanie fizyczne	3	3			3	3			3	3			3	3			3	3		
godzina z wychowawcą	1				1				1				1				1			
historia			4																5	
podstawy przedsiębiorczości																				
wiedza o kulturze																				
wiedza o społeczeństwie			4																3	
geografia			4								5								5	4
biologia						6	3			6	3									
chemia						5	2													
fizyka														7	3					5
informatyka																				
edukacja dla bezpieczeństwa																				
HIS 4							2				2				2					2
przyroda 4																				
Ekonomia w praktyce 1			1																2	
zajęcia artystyczne 1																				
do wykorzystania na P i R+U	17		15		17		15		17		15		16		16		20		15	15
suma do wykorzystania	32				32				32				32				35			
obowiązkowa liczba godzin tygodniowo	32				32				32				32				35			
religia*	2				2				2				2				2			
wdż*	0,5				0,5				0,5				0,5				0,5			
suma godzin ucznia	34,50				34,50				34,50				34,50				37,50			

P - przedmioty w zakresie podstawowym
R - przedmioty w zakresie rozszerzonym

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Tabela III

rok nauki	2014/2015				2014/2015				2014/2015				2014/2015				2014/2015				
	A	II gr	II gr	II gr	B	II gr	II gr	II gr	C	II gr	II gr	II gr	D	II gr	II gr	II gr	E	II gr	PR 1	PR 2	II gr
oddział / grupa																					
przedmiot \ [PP] /PR			PR				PR				PR				PR				PR 1	PR 2	
język polski	4				4				4				4				4				
język obcy I	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3				
Język obcy I -poziom dwujęzyczny																	3	3			
język obcy II	2	2			2	2			2	2			2	2			2	2			
matematyka	3				3				3				3		4		3	3			4
wychowanie fizyczne	3	3			3	3			3	3			3	3			3	3			
godzina z wychowawcą	1				1				1				1				1				
historia			4																	5	
podstawy przedsiębiorczości																					
wiedza o kulturze																					
wiedza o społeczeństwie			2																	3	
geografia			4								4									5	4
biologia						4	2			4	2										
chemia						4	2														
fizyka													4	2							3
informatyka																					
edukacja dla bezpieczeństwa																					
HIS 4						2				2				2							2
przyroda 4																					
Ekonomia w praktyce 1																					
zajęcia artystyczne 1																					
do wykorzystania na P i R+U	16		13		16		13		16		13		16		13		19		13	13	
suma do wykorzystania	29				29				29				29				32				
obowiązkowa liczba godzin tygodniowo	29				29				29				29				32				
religia*	2				2				2				2				2				
wdż*	0,5				0,5				0,5				0,5				0,5				
suma godzin ucznia	31,50				31,50				31,50				31,50				34,50				

P - przedmioty w zakresie podstawowym

R - przedmioty w zakresie rozszerzonym

**Komentarz do przykładowego arkusza organizacyjnego liceum ogólnokształcącego
z oddziałami dwujęzycznymi**

Przyjęto nabór na poziomie 5 klas, po około 30 osób w klasie, klasy koedukacyjne.

JĘZYKI OBCE

Nauczanie języków obcych, zgodnie z ofertą szkoły, organizuje się w następujący sposób:

1. W oddziałach klasy I tworzy się:

- pierwszy język obcy na poziomie podstawowym i rozszerzonym lub dwujęzycznym:
 - 2 grupy języka niemieckiego na poziomie dwujęzycznym (po 6 godzin dla ucznia, czyli 12 dla nauczyciela ze względu na grupy),
 - 5 grup języka angielskiego na poziomie rozszerzonym (po 4 godziny dla ucznia, czyli 20 godzin dla nauczyciela ze względu na grupy),
 - 1 grupa języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym (4 godziny na ucznia oraz 4 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka francuskiego na poziomie rozszerzonym (4 godziny dla ucznia oraz 4 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka rosyjskiego na poziomie rozszerzonym (4 godziny dla ucznia oraz 4 dla nauczyciela);
- drugi język obcy na poziomie podstawowym:
 - 5 grup języka angielskiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 10 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka rosyjskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka francuskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 3 grupy języka niemieckiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 6 dla nauczyciela).

2. W oddziałach klasy II tworzy się :

- pierwszy język obcy na poziomie podstawowym i rozszerzonym lub dwujęzycznym:
 - 2 grupy języka niemieckiego na poziomie dwujęzycznym (po 7 godzin dla ucznia, czyli 14 dla nauczyciela),
 - 5 grup języka angielskiego na poziomie rozszerzonym (po 5 godzin dla ucznia, czyli 25 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym (5 godziny na ucznia oraz 5 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka francuskiego na poziomie rozszerzonym (5 godzin dla ucznia oraz 5 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka rosyjskiego na poziomie rozszerzonym (5 godzin dla ucznia oraz 5 dla nauczyciela);
- drugi język obcy na poziomie podstawowym:

- 5 grup języka angielskiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 10 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka rosyjskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka francuskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 3 grupy języka niemieckiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 6 dla nauczyciela).
- 3 W oddziałach klasy III tworzy się:
- pierwszy język obcy na poziomie podstawowym i rozszerzonym lub dwujęzycznym:
 - 2 grupy języka niemieckiego na poziomie dwujęzycznym (po 6 godzin dla ucznia, czyli 12 dla nauczyciela),
 - 5 grup języka angielskiego na poziomie rozszerzonym (po 6 godzin dla ucznia, czyli 30 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym (6 godzin na ucznia oraz 6 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka francuskiego na poziomie rozszerzonym (6 godzin dla ucznia oraz 6 dla nauczyciela),
 - 1 grupa języka rosyjskiego na poziomie rozszerzonym (6 godzin dla ucznia oraz 6 dla nauczyciela);
 - drugi język obcy na poziomie podstawowym:
 - 5 grup języka angielskiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 10 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka rosyjskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 1 grupę języka francuskiego (2 godziny dla ucznia oraz 2 dla nauczyciela),
 - 3 grupy języka niemieckiego (po 2 godziny dla ucznia, czyli 6 dla nauczyciela).

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Nauczanie wychowania fizycznego organizuje się w następujący sposób:

- w oddziałach klasy I tworzy się:
 - 6 grup dziewcząt (po 3 godziny dla ucznia, czyli 18 dla nauczyciela),
 - 4 grupy chłopców (po 3 godziny dla ucznia, czyli 12 dla nauczyciela);
- w oddziałach klasy II tworzy się:
 - 6 grup dziewcząt (po 3 godziny dla ucznia, czyli 18 dla nauczyciela),
 - 4 grupy chłopców (po 3 godziny dla ucznia, czyli 12 dla nauczyciela);
- w oddziałach klasy III tworzy się:
 - 6 grup dziewcząt (po 3 godziny dla ucznia, czyli 18 dla nauczyciela),
 - 4 grupy chłopców (po 3 godziny dla ucznia, czyli 12 dla nauczyciela).

NAUCZANIE NA POZIOMIE ROZSZERZONYM I PRZEDMIOTY UZUPEŁNIAJĄCE

Zgodnie ze szkolnymi planami nauczania dla klas I, II oraz III nauczanie na poziomie rozszerzonym oraz nauczanie przedmiotów uzupełniających organizuje się w następujący sposób:

→ Klasa pierwsza:

- nauczanie języków obcych na poziomie rozszerzonym realizowane jest w grupach międzyoddziałowych uczniów z oddziałów A - D, a także języka niemieckiego na poziomie dwujęzycznym uczniów z oddziału E – ukazane zostało wyżej,
- w klasie pierwszej nie jest realizowane nauczanie innych przedmiotów w zakresie rozszerzonym.

Uwaga!

Dokładny wymiar godzinowy przedmiotów zamieszczony jest w tabeli I.

→ Klasa druga:

- nauczanie pozostałych rozszerzeń wynosi dla ucznia od 11 do 12 godzin tygodniowo,
- przedmioty uzupełniające - w tym w zespołach międzyoddziałowych – nauczane są w wymiarze od 1 do 2 godzin tygodniowo,
- w prezentowanym arkuszu nie występują zajęcia uzupełniające przyroda – w oddziale A nauczana jest geografia na poziomie rozszerzonym, a w oddziale E, grupa E2 realizuje geografię w stałym rozszerzeniu,
- historia i społeczeństwo realizowane jest dwujęzycznie dla grup E1 oddziału E.

Uwaga!

Dokładny wymiar godzinowy przedmiotów zamieszczony jest w tabeli II.

→ Klasa trzecia:

- nauczanie pozostałych rozszerzeń wynosi dla ucznia od 8 do 11 godzin tygodniowo,
- przedmioty uzupełniające dla uczniów z oddziałów B - E – w tym w zespołach międzyoddziałowych – nauczane są w wymiarze 2 godzin tygodniowo (łącznie 8 godzin tygodniowo).

Uwaga!

Dokładny wymiar godzinowy przedmiotów zamieszczony jest w tabeli III.

**Uwagi grupy dyrektorów liceów dwujęzycznych dotyczące projektu rozporządzenia w sprawie
ramowych planów nauczania z 13 października 2011 r.**

Zajęcia warsztatowe prócz możliwości „przymierzenia” się do tworzenia ramowych planów nauczania dla liceów ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi lub liceów ogólnokształcących dwujęzycznych, umożliwiły dokonanie recenzji projektu rozporządzenia.

Mocne strony:

- podobnie jak poprzednia wersja, projekt z 13 października 2011 r. umożliwi zorganizowanie silnych rozszerzeń – duży wymiar godzin do podziału na poszczególne przedmioty realizowane w zakresie rozszerzonym,
- godziny te można uznać za rzeczywisty wymiar godzin, na które ma wpływ dyrektor,
- możliwość prawna uzyskania od organu prowadzącego 3 godzin dodatkowych również na wybrane obowiązkowe zajęcia,
- uwzględnienie, choć tylko przez 3 lata, możliwości kształcenia dla oddziałów dwujęzycznych w klasie wstępnej.

Słabe strony:

- brak zapisu o dwujęzyczności – definicji w rozporządzeniu, oraz brak projektów innych aktów prawnych powiązanych z ww. rozporządzeniem, np. dotyczących egzaminów maturalnych w 2015 r., dokumentacji szkolnej, nauczania dwujęzycznego (zob. obawy pkt.1),
- brak zapisu (rezygnacja z zapisu w poprzedniej wersji projektu) o możliwości utworzenia grup od 7 osób, gdy na jednym poziomie jest jeden lub są dwa oddziały (gwarantowało to oddziałom dwujęzycznym możliwość podziału na mniejsze grupy) – tym samym istnieje obawa, że organy prowadzące nie będą wyrażały zgody na takie podziały. Jest to o tyle istotne, że w liceach ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi najczęściej funkcjonuje jeden oddział dwujęzyczny (rzadziej dwa) na jednym poziomie,
- przyjęte założenia dotyczące zasad podziału na grupy, wielkości liczbowe grup/oddziałów sprawiają, że w praktyce wybór przedmiotów będzie ograniczony. Nie najlepsza kondycja finansowa samorządów uniemożliwi realizację przedmiotów w zakresie rozszerzonym dla grupy np. 20 uczniów (poza informatyką, językami obcymi).

Obawy:

- minimalizacja dwujęzyczności jako najlepszego, najpełniejszego systemu nabywania kompetencji językowych, wynikająca ze zmian przedmiotów i czasu ich nauczania (sformułowany został np. problem: czy w związku z nauczaniem tylko w klasie I liceum większości przedmiotów na poziomie podstawowym, nauczane w klasie II przedmioty uzupełniające: historia i społeczeństwo lub odpowiedni moduł z przedmiotu przyroda np. z zakresu geografii – realizowane dwujęzycznie będą spełniały wymogi nauczania dwujęzycznego?),
- nauczanie większości przedmiotów na poziomie podstawowym tylko w klasie I liceum,

Postulaty:

- zmniejszenie liczebności grup w przedmiotach przyrodniczych z 31 do 24 uczniów,
- odejście od sztywnego zapisu wymiaru obowiązkowych godzin tygodniowo w cyklu 3 lat.

III. **Podsumowanie pracy grupy dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjów z oddziałami integracyjnymi** – Barbara Szwajkowska

W pierwszej części dyrektorzy szkół podzielili się swoim doświadczeniem w pracy z uczniami w szkole integracyjnej. Byli zgodni, że klasy integracyjne umożliwiają pełne uczestnictwo dzieci niepełnosprawnych w życiu i rozwoju społecznym, dzięki obcowaniu z rówieśnikami, akceptację odmienności drugiego człowieka. Stwarzają optymalne warunki do wspólnego rozwoju dzieci zdolnych, przeciętnych, zaniedbanych wychowawczo czy opóźnionych w rozwoju.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami do oddziału integracyjnego może uczęszczać 5 uczniów niepełnosprawnych. Pozostałą część klasy integracyjnej tworzą zdrowi uczniowie, dobrze przygotowani do rozpoczęcia nauki szkolnej, niewymagający dodatkowej pracy terapeutycznej. Klasy integracyjne dostarczają uczniom więcej różnorodnych doświadczeń społecznych, stymulując ich rozwój emocjonalno-społeczny. Uczestnicy stwierdzili, że klasy integracyjne sprzyjają rozwojowi uzdolnień i talentów. Jest to możliwe dzięki lepszym warunkom nauczania, które stworzone są dzięki pracy w mniejszych grupach i z wykorzystaniem różnorodnych metod i form nauczania.

Dyrektorzy szkół podzielili się również doświadczeniem w organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego w swoich szkołach. Podstawą pracy jest program szkoły ogólnodostępnej. Treści programowe są obowiązkowe dla wszystkich uczniów w klasie. W przypadku dziecka z niepełnosprawnością konieczna jest ich modyfikacja w zależności od możliwości danego dziecka.

Program nauczania modyfikowany jest w zakresie treści i metod oraz tempa uczenia się poszczególnych dzieci. Rozporządzenie MEN z dnia 17.11.2010r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach nałożyło obowiązek tworzenia Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych dla uczniów z orzeczeniami oraz Planów Działań Wspierających dla uczniów z opinią z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dyrektorzy szkół integracyjnych stwierdzili, że w szkołach tego typu takie modyfikacje oraz Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne wraz z Planami Działań Wspierających tworzone były od dawna – jeszcze przed wejściem w życie ww. rozporządzenia.

Organizacja struktury zajęć dydaktycznych nie różniła się w reprezentowanych szkołach. Uczniowie z niepełnosprawnością uczęszczają na zajęcia dydaktyczne wraz z uczniami pełnosprawnymi w ramach siatki godzin obowiązującej w danej klasie.

Dyrektor szkoły przydziela nauczyciela wspomagającego (w ramach jego wymiaru godzin) na lekcje, na których jego obecność jest niezbędna (czyli przedmioty wiodące oraz wybrane dodatkowe). Różnica była tylko w ilości realizowanych godzin przez nauczyciela wspierającego – zależne to było od organu prowadzącego.

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Uczniowie niepełnoprawni w klasie integracyjnej w ramach godzin przyznanych przez organ prowadzący mają zapewnione dodatkowe zajęcia terapeutyczne, wynikające z orzeczenia lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W dalszej części spotkania uczestnicy warsztatów porównali zapisy obowiązującego rozporządzenia o ramowych planach nauczania z z projektem rozporządzenia z 13.10.2011r.

Różnice dotyczą przede wszystkim:

Obowiązujące rozporządzenie	Projekt nowego rozporządzenia
<p>Szkoła Podstawowa Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć religii/etyki nie może przekroczyć łącznie: w klasach I-III szkoły podstawowej – 23 godzin w klasach IV-VI szkoły podstawowej – 28 godzin</p> <p>Gimnazjum Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć religii/etyki nie może przekroczyć łącznie w każdej klasie gimnazjum, z wyjątkiem oddziałów dwujęzycznych – 33 godzin</p> <p>Szkoła Podstawowa i Gimnazjum I. W szkolnym planie nauczania należy dodatkowo uwzględnić dla uczniów niepełnosprawnych, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczniów, następujące zajęcia rewalidacyjne: 1) korekcyjne wad postawy, 2) korygujące wady mowy, 3) orientacji przestrzennej i poruszania się, 4) nauki języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji, 5) inne, wynikające z programów rewalidacji. II. Dyrektor szkoły, z wyjątkiem szkoły specjalnej, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, przydziela dodatkowe godziny na prowadzenie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych z uczniami niepełnosprawnymi.</p>	<p>Szkoła Podstawowa Liczba obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas: a) klasa I – 20 godzin, b) klasa II – 21 godzin, c) klasa III – 21 godzin, d) klasa IV – 25 godzin, e) klasa V – 26 godzin, f) klasa VI – 28 godzin.</p> <p>Gimnazjum Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi: a) klasa I – 29 godzin, b) klasa II – 30 godzin, c) klasa III – 31 godzin.</p> <p>Szkoła Podstawowa i Gimnazjum I. Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas (semestrów) na danym etapie edukacyjnym tygodniowy (semestralny) wymiar godzin: <ul style="list-style-type: none"> • poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych; • zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, z zastrzeżeniem § 2 ust. 3; • dodatkowych zajęć edukacyjnych, jeżeli takie zajęcia są prowadzone. II. Ilość zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, w każdym roku szkolnym, wynosi: a) w oddziale specjalnym – po 12 godzin na oddział, b) w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia.</p>

<p>III. Dla uczniów niepełnosprawnych oraz uczniów szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich można przedłużyć okres nauki na każdym etapie edukacyjnym co najmniej o jeden rok, zwiększając proporcjonalnie liczbę godzin zajęć edukacyjnych. Decyzję o przedłużeniu uczniowi okresu nauki podejmuje dyrektor szkoły w uzgodnieniu z rodzicami (prawnymi opiekunami) ucznia, nie później niż do końca lutego roku poprzedzającego ostatni rok nauki w danej szkole, na podstawie szczegółowej analizy osiągnięć edukacyjnych ucznia dokonanej przez radę pedagogiczną (§ 3 pkt 7).</p> <p>IV. Podział na grupy W oddziałach specjalnych i oddziałach integracyjnych w szkole ogólnodostępnej na zajęciach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2 podział na grupy jest obowiązkowy, z tym, że grupa nie może liczyć mniej niż 5 osób.</p>	<p>III. Przepis ten uszczegółowiono terminem do kiedy rada pedagogiczna może podjąć decyzję o przedłużeniu okresu nauki:</p> <p>a) W przypadku szkoły podstawowej – do końca lutego odpowiednio w klasie III i klasie VI; b) w przypadku gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalnej – do końca lutego w ostatnim roku nauki odpowiednio gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej (§ 4 pkt 3)</p> <p>IV. Podział na grupy W oddziałach specjalnych i oddziałach integracyjnych liczących co najmniej 3 uczniów niepełnosprawnych na zajęciach: komputerowych, informatyki i technologii informacyjnej, języku obcym, na nie więcej niż połowie zajęć, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń w tym laboratoryjnych, na zajęciach wychowania fizycznego (§ 5 ust. 1 pkt. 1 – 4), podział na grupy jest obowiązkowy, z tym że grupa oddziałowa, międzyoddziałowa lub międzyklasowa nie może liczyć mniej niż 5 uczniów.</p>
---	---

Po zapoznaniu się z załącznikiem nr 1 i nr 3 do projektu rozporządzenia o ramowych planach nauczania z 13.10.2011 r., dyrektorzy szkół zapoznali się ze sposobem planowania tygodniowej liczby godzin w szkole podstawowej i gimnazjalnej oraz z formułą naliczania godzin do dyspozycji dyrektora.

Zgodnie z informacjami zawartymi w załącznikach nr 1 i nr 3 do projektu rozporządzenia z 13.10.2011 r., godziny do dyspozycji dyrektora to różnica między sumą godzin wynikającą z pomnożenia tygodniowych wymiarów godzin dla poszczególnych klas przez faktyczną liczbę tygodni, w których odbywają się obowiązkowe zajęcia edukacyjne a sumą godzin obowiązkowych zajęć lekcyjnych.

W dalszej części warsztatów dyrektorzy tworzyli przykładowy plan nauczania i arkusz organizacyjny dla klas I-III szkoły podstawowej, IV-VI szkoły podstawowej oraz dla szkoły gimnazjalnej z oddziałami integracyjnymi.

Tworząc ramowe plany nauczania, należy pamiętać, iż rok szkolny liczy 43 tygodnie. Po odjęciu 2 tygodni ferii zimowych, dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych związanych z Bożym Narodzeniem, Wielkanocą, świątami państwowymi, kościelnymi, dni wolnych do dyspozycji dyrektora pozostaje nam około 36 tygodni. Podstawa programowa zakłada 32 tygodnie nauki.

Dlatego w przykładowych planach nauczania ilość zrealizowanych tygodni nauki to 32.

Przykładowe obliczenia tygodniowej liczby godzin dla edukacji polonistycznej, edukacji społecznej, edukacji przyrodniczej, edukacji matematycznej i zajęć technicznych – 1150 godzin

$1150 : 32 \text{ tyg.} = 35,9 \text{ godzin}$, czyli możemy przyznać godziny np.

$12 \text{ (w kl. I)} + 12 \text{ (w kl. II)} + 12 \text{ (w kl. III)} = 36 \text{ godzin (w cyklu)}$

**Przykładowe obliczenia tygodniowej liczby godzin dla języka polskiego w gimnazjum
j. polski – 450 godzin**

$450 : 32 \text{ tyg.} = 14,06 \text{ godzin}$ czyli możemy przyznać godziny np.

$4 \text{ (w kl. I)} + 5 \text{ (w kl. II)} + 5 \text{ (w kl. III)} = 14 \text{ godzin (w cyklu)}$

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski • **Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Przykładowy szkolny plan nauczania na lata 2012-2015 dla klasy I a integracyjnej – gimnazjum

Przedmiot	Klasa I a r. szk. 2012/2013	Klasa II a r. szk. 2013/2014	Klasa III a r. szk. 2014/2015	Razem	Liczba godz. Zrealizowanych w 32 tygodniach / w 36 tygodniach faktycznej nauki	Minimum
j.polski	5	4 + 1 d	5+1 d	14 + 2 d	448 + 64 =512/570	450
j.obcy I	3	3	3	9	256/324	450
j.obcy II	2	1	2	5	160/180	
muzyka			1	1	32 / 36	30
plastyka			1	1	32 / 36	30
historia	2	2	2	6	192 / 216	190
wos		1	1	2	64 / 72	65
geografia	2	1	1	4	128 / 144	130
biologia	2	1	1	4	128 / 144	130
fizyka	1	2	1	4	128/ 144	130
chemia	1	2	1	4	128 / 144	130
matematyka	4	4	4	12	384 /432	385
informatyka	1	1		2	64 / 72	65
w-f	4	4	4	12	384 / 432	385
eduk. dla bezp.			1	1	32/ 36	30
zajęcia artystyczne	1	1		2	64 / 72	65
zajęcia techniczne			2	2	64 /72	65
godz. wych.	1	1	1	3	96 / 108	95
razem	29	30	31	90		
religia/etyka	2	2	2	6		
wdż	0,5	0,5	0,5	1,5		
zajęcia rewalidacyjne	2 godz. dla ucznia	2 godz. dla ucznia	2 godz. dla ucznia			

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski • **Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Przykładowy szkolny plan nauczania na lata 2012-2015 dla klasy I a integracyjnej szkoły podstawowej

trzyletni plan nauczania	Cały etap	tyg. wymiar zajęć			łączny wymiar zajęć			Cały etap	min	Różn.
		2012/13	2013/14	2014/15	2012/13	2013/14	2014/15			
		I a	II a	III a	I a	II a	III a			
planowana liczba tygodni		32	32	32				96		
edukacja polonistyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna i zajęcia techniczne	37	12	12	12 + 1	384	384	416	1184	1150	34
język obcy nowożytny	6	2	2	2	64	64	64	192	190	2
edukacja muzyczna	4	1	1+d	1	32	64	32	128	95	33
edukacja plastyczna	3	1	1	1	32	32	32	96	95	1
zajęcia komputerowe	3	1	1	1	32	32	32	96	95	1
wychowanie fizyczne	9	3	3	3	96	96	96	288	290	-2
razem godzin	62	20	21	21						
tygodniowa liczba godzin obowiązkowych	62	20	21	21						
różnica	0									
zajęcia rewalidacyjne	6	2	2	2	64	64	64	192	190	2
religia/etyka	6	2	2	2						

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski • **Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

ARKUSZ ORGANIZACYJNY DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI 2012/13

	klasa / oddział	I _A	I _B	II	III	IV	V _A	V _B	VI			
	liczba dziewcząt	10	12	10	13	13	12	13	12	mię d zykla sowe	ogólnosz kolne	indywidualne
	liczba chłopców	14	12	15	13	13	14	13	14			
	uczniów razem	24	24	25	26	26	26	26	26			
zajęcia edukacyjne		3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14
	kształcenie zintegrowane	12	12	13	13	---	---	---	---	---	---	---
	język polski	---	---	---	---	5	5	5	6	---	---	---
	historia i społeczeństwo	---	---	---	---	1	1	1	2	---	---	---
	plastyka	1	1	1	1	1	1	1	1	---	---	---
	muzyka	1	1	1	1	1	1	1	1	---	---	---
	język angielski	2	2	2	2	3	3	3	3	---	---	---
	matematyka	---	---	---	---	4	5	5	5	---	---	---
	przyroda	---	---	---	---	3	3	3	3	---	---	---
	zajęcia techniczne	0	0	0		1	1	1	1	---	---	---
	zajęcia komputerowe	1	1	1	1	1	1	1	1	---	---	---
	wych. fiz. - dziewczęta	3	3	3	3	4	4	4	4	---	---	---

Paweł Kozłowski, Barbara Sz wajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski • **Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

	wych. fiz. - chłopcy	---	---	---	---	4	4	4	4	---	---	---
	godziny z wychowawcą	---	---	---	---	1	1	1	1	---	---	---
zajęcia dodatkowe i pozalekcyjne	religia	2	2	2	2	2		2	2	---	---	---
	wych. do życia w rodzinie	---	---	---	---	---	0,5	0,5	0,5	---	---	---
zajęcia ogólnoszkolne	biblioteka	---	---	---	---	---	---	---	---	---	30	---
	pedagog	---	---	---	---	---	---	---	---	---	20	---
	psycholog	---	---	---	---	---	---	---	---	---	18	---
	logopeda	---	---	---	---	---	---	---	---	---	18	---
	świetlica	---	---	---	---	---	---	---	---	---	26	---
zajęcia indyw.	nauczanie indywidualne	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	rewalidacja	10	10	10	10	8	10	8	10	---	40	---
razem godzin ucznia		32	32	33	33	39	42,5	40,5	44,5	---	---	---
w tym obowiązkowych		20	20	21	21	25	26	26	28	---	---	---

Kolorem zielonym oznaczono godzin, które wynikają z przyznania 2 godzin dla ucznia na zajęcia rewalidacyjne w klasach integracyjnych

Grupa dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjów z oddziałami integracyjnymi entuzjastycznie przyjęła następujące treści **projektu rozporządzenia o ramowych planach nauczania**:

- zapis o ilości dzieci niepełnosprawnych w klasie integracyjnej "do" czyli może być jedno. Dzięki temu zapisowi klasa integracyjna może istnieć nawet, gdy w danym roku szkolnym jest troje czy czworo dzieci niepełnosprawnych. Nie powoduje to niepewności dla dyrektora i nauczycieli, co się stanie, gdy na początku września w klasie integracyjnej będzie tylko troje czy czworo dzieci niepełnosprawnych,
- większa ilość przedmiotów artystycznych w szkole podstawowej,
- określone minimum godzin do zrealizowania z poszczególnych przedmiotów – zapewnia to wszystkim uczniom realizację podstawy programowej,
- ustalona ilość godzin na 1 ucznia na zajęcia rewalidacyjne.

Dyrektorzy zauważyli także utrudnienia w organizacji nauczania wynikające z projektu rozporządzenia:

- sztywne limity godzin w poszczególnych latach nauki,
- niejasny zapis dotyczący dodatkowych godzin, jakie może przyznać organ prowadzący. (Czy są to godziny poza ramówką, czy godziny dodatkowe?),
- zapis o godzinach dyrektorskich, ich sposobie wyliczenia nie zawsze jest możliwy do wprowadzenia z uwagi na sztywną liczbę godzin w tygodniowym planie nauczania dla poszczególnych oddziałów (Dlaczego godzin dyrektorskich nie można przeznaczyć na zajęcia organizowane poza ramówką tj. kółka zainteresowań, zajęcia sportowe itp.?).

Jak podkreślili wszyscy dyrektorzy z grupy szkoły podstawowe i gimnazja z oddziałami integracyjnymi najbardziej cenna była wymiana doświadczeń oraz dzielenie się dobrymi praktykami.

IV. **Podsumowanie pracy grupy dyrektorów gimnazjów dwujęzycznych** – Małgorzata Tarka

Spotkanie warsztatowe dla grupy dyrektorów gimnazjów dwujęzycznych rozpoczęło się od analizy projektu Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych z 13 października 2011. Porównując zapisy obecnie obowiązującego Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2009 r. nr 54, poz. 422) z nowym projektem, zwrócono uwagę na analogiczne podejście do zasad budowania szkolnych planów nauczania w oparciu o ilościowy, minimalny wymiar godzin do zrealizowania. Już w 2009 r. w ramowym planie nauczania, w odróżnieniu od poprzedniej ramówki, nie podano tygodniowego przydziału godzin w cyklu kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, jednak określono minimalną liczbę godzin, które muszą być zapewnione, aby zrealizować podstawę programową. Ważne jest zatem takie zaplanowanie realizacji poszczególnych przedmiotów, aby w cyklu kształcenia odbyła się co najmniej minimalna liczba godzin określona w rozporządzeniu. Ramowy plan nauczania dla gimnazjum, w tym gimnazjum specjalnego, z wyjątkiem gimnazjum specjalnego dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym jest regulowany w załączniku nr 3 do projektu rozporządzenia o ramowych planach nauczania.

zapisy rozporządzenia z dnia 23 marca 2009r.	zapisy projektu rozporządzenia z 13 października 2011
<ul style="list-style-type: none"> - język polski – 450 godzin, - dwa języki obce nowożytnie – 450 godzin (godziny te mogą być dowolnie rozdzielone pomiędzy te języki), - muzyka – 30 godzin, - plastyka – 30 godzin, - historia – 190 godzin, - wiedza o społeczeństwie – 65 godzin, - geografia – 130 godzin, - biologia – 130 godzin, - chemia – 130 godzin, - fizyka – 130 godzin, - matematyka – 385 godzin, - informatyka – 65 godzin, - wychowanie fizyczne – 385 godzin, - edukacja dla bezpieczeństwa – 30 godzin, - zajęcia artystyczne – 60 godzin, - zajęcia techniczne – 60 godzin, - zajęcia z wychowawcą – 95 godzin 	<ul style="list-style-type: none"> - język polski – 450 godzin, - dwa języki obce nowożytnie – 450 godzin (godziny te mogą być dowolnie rozdzielone pomiędzy te języki), - język obcy nowożytny będący drugim językiem nauczania w szkołach i oddziałach dwujęzycznych – dodatkowo 190 godzin, - muzyka – 30 godzin, - plastyka – 30 godzin, - historia – 190 godzin, - wiedza o społeczeństwie – 65 godzin, - geografia – 130 godzin, - biologia – 130 godzin, - chemia – 130 godzin, - fizyka – 130 godzin, - matematyka – 385 godzin, - informatyka – 65 godzin, - wychowanie fizyczne – 385 godzin, - edukacja dla bezpieczeństwa – 30 godzin, - zajęcia artystyczne – 65 godzin, - zajęcia techniczne – 65 godzin, - godziny z wychowawcą - 95 godzin

W okresie przejściowym w latach 2012/13 i 2013/14 w gimnazjum obowiązywać będą dwie ramówki:

- „S” – stara, wynikająca z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002r. W sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. Nr 15, poz.142 z późn. zm.).
- „N” – nowa, wynikająca z nowego rozporządzenia, które będzie obowiązywało od 1 września 2012r.

Wprowadzenie nowej ramówki będzie obowiązywało w klasach pierwszych od września 2012 r. oraz corocznie w kolejnych klasach pierwszych.

Pamiętać należy, że planujemy pracę od razu na cały etap edukacyjny, czyli na trzy lata.

Projekt rozporządzenia reguluje tygodniowy wymiar godzin w sposób następujący:

- 1) tygodniowy wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi:
 - klasa I – 29 godzin, a w oddziale dwujęzycznym – **31** godzin,
 - klasa II – 30 godzin, a w oddziale dwujęzycznym – **32** godziny,
 - klasa III – 31 godzin, a w oddziale dwujęzycznym – **33** godziny;
- 2) tygodniowy wymiar zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, wynosi po 2 godz. Na ucznia;
- 3) wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły z uwzględnieniem art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela;
- 4) w przypadku uczęszczania ucznia na zajęcia religii lub etyki, zajęcia wychowania do życia w rodzinie, zajęcia języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego, zajęcia z nauki własnej historii i kultury oraz zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych oraz w szkołach mistrzostwa sportowego – wymiar godzin przeznaczonych na realizację tych zajęć określają przepisy, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt. 1 – 4 rozporządzenia.

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

Przykładowy plan nauczania zgodny z projektem rozporządzenia może zawierać następujący rozkład godzin:

Przedmiot	Minimalna liczba godzin w cyklu kształcenia	Tygodniowa liczba godzin w cyklu kształcenia	Kl. I	Kl. II	Kl. III	Zrealizowana liczba godzin w cyklu – 32 tyg.
Język polski	450	14	5	4	5	448
Dwa języki obce nowożytnie	450 +190	14 + 6	5 2	5 2	4+1 d 2	448+32 d 192
Muzyka	30	1			1	32
Plastyka	30	1	1			32
Historia	190	6	2	2	2	192
Wiedza o społeczeństwie	65	2		1	1	64
Geografia	130	4	1	2	1	128
Biologia	130	4	2	1	1	128
Chemia	130	4	2	1	1	128
Fizyka	130	4	1	2	1	128
Matematyka	385	12	4	4	4	384
Informatyka	65	2		1+1 d	1	64+32 d
Wychowanie fizyczne	385	12	4	4	4	384
Edukacja dla bezpieczeństwa	30	1			1	32
Zajęcia artystyczne	65	2	1	1		64
Zajęcia techniczne	65	2			2	64
Godziny z wychowawcą	95	3	1	1	1	93
RAZEM			31	32	33	96
Religia	6	6	2	2	2	
Wdż	1		0,5	0,5	0,5	
RAZEM			33,5	34,5	35,5	

Kolorem fioletowym zaznaczono w tabeli dwie pule godzin przeznaczonych na język obcy nowożytny będący drugim językiem nauczania w szkołach i oddziałach dwujęzycznych. Kolorem

czerwonym natomiast oznaczono godzinę do dyspozycji dyrektora przeznaczoną na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Szczególną uwagę należy zwrócić na kalendarz każdego roku szkolnego w cyklu, czyli liczbę tygodni efektywnej nauki. Najczęściej przyjmujemy 32 tygodnie efektywnej pracy, ponieważ przy planowanych 40 tygodniach należy odliczyć:

- dwa tygodnie ferii zimowych,
- egzamin gimnazjalny,
- dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych w związku z zimową przerwą świąteczną,
- dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych w związku z wiosenną przerwą świąteczną,
- wycieczki/ obozy integracyjne/wymiany międzynarodowe,
- rekolekcje,
- dni wolne: 1 XI; 11XI; 6I; 1V; 3V.

W nowym rozporządzeniu zmienia się także rozumienie definicji godzin do dyspozycji dyrektora szkoły. Projekt rozporządzenia mówi o godzinach do dyspozycji dyrektora szkoły **przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych** jako różnicy między:

- 1) sumą godzin wynikającą z pomnożenia tygodniowych wymiarów godzin wymienionych w ust. 2 pkt 1 przez faktyczną liczbę tygodni, w których odbywają się obowiązkowe zajęcia edukacyjne w kolejnych latach szkolnych

a

- 2) sumą godzin wymienionych w ust. 1 pkt 1.

Przykład:

- suma godzin wynikająca z ust. 1 pkt 1, czyli **3015 godz.**,
- suma godzin wynikająca z ust. 2 pkt 1, czyli $31+32+33 = 96 \text{ godz.} \times 32 \text{ tyg.} = \mathbf{3072 \text{ godz.}}$,
- różnica (**3072–3015**) = **57 godz.**,
- natomiast przy założeniu, że zrealizujemy 33 tygodnie nauki, otrzymamy 153 godz. do dyspozycji dyrektora, bo $96 \text{ godz.} \times 33 \text{ tyg.} = \mathbf{3168 \text{ godz.}}$; różnica (**3168-3015**) = **153 godz.**

Do tego wymiaru doliczamy godziny do dyspozycji dyrektora szkoły, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Ten wymiar jest określany w każdym roku szkolnym przez dyrektora szkoły. Godziny te **nie** mogą być przeznaczone na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

Ponadto projekt rozporządzenia daje również możliwość przyznania na wniosek dyrektora szkoły przez organ prowadzący do 3 godzin tygodniowo dla każdego oddziału (grupy międzyoddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym.

Uczestnicy forum zwrócili też uwagę na trudności wynikające z zapisów projektu nowego rozporządzenia.

W projekcie brak jest pojęcia „przedmioty nauczane dwujęzycznie”, które było w §5 rozporządzenia o ramowych planach nauczania z 2002 roku. Konsekwencją uwzględnienia tego zapisu powinno być stworzenie możliwości podziału na grupy na przedmiotach nauczanych dwujęzycznie uregulowane w §5.1 projektu.

Wskazane byłoby też doprecyzowanie, że godziny wynikające z §3.1 projektu rozporządzenia (przyznawane przez organ prowadzący) jeśli zostaną przyznane, to zwiększają tygodniowy wymiar godzin, o którym mowa w pkt. 2 załącznika nr 3. Pozostawienie dotychczasowego zapisu utrzyma znaczne różnice w interpretacji przez organy prowadzące.

Jako najważniejszy wniosek po analizie projektu dyrektorzy wskazali konieczność pozostawienia zapisu o ilości godzin języka obcego w cyklu od 14 do 18, czyli nie 450 w cyklu trzyletnim, ale 450-580 w cyklu trzyletnim. Brak tej możliwości znacznie ograniczy ilościowo godziny języka obcego w klasach dwujęzycznych oraz z czasem przełoży się na zmiany jakościowe. Jest to poważne i bardzo realne zagrożenie.

Zdaniem uczestników forum należałoby pozostawić dotychczas obowiązujący tygodniowy wymiar godzin w klasach dwujęzycznych (35 godz.). Zwiększyłyby to szanse utrzymania nauczania dwujęzycznego na odpowiednio wysokim poziomie. Oferta klas dwujęzycznych jest dla kandydatów i ich rodziców bardzo atrakcyjna, o czym świadczy przebieg rekrutacji do tych klas. Zastanawiające jest więc zmniejszanie ilości godzin w tych klasach z narażeniem jakości nauczania głównie języków obcych.

V. **Podsumowanie pracy grupy dyrektorów liceów ogólnokształcących z oddziałami integracyjnymi** – Wiesław Włodarski

Warsztaty dla dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych z oddziałami integracyjnymi podzielone zostały na trzy części.

W **pierwszej** z nich przedstawiono zapisy projektu rozporządzenia MEN w sprawie ramowych planów nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem treści załącznika nr 7, dotyczącego liceum ogólnokształcącego. Poruszono także zapisy zawarte w rozporządzeniu MEN z dnia 17.11.2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 228 poz. 1487) oraz rozporządzeniu MEN z dnia 17.11.2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228 poz. 1490). Te trzy akty prawne mają zasadniczy wpływ na pracę dyrektora szkoły, skutkujący powstaniem arkusza organizacyjnego szkoły na rok szkolny 2012/13 i na dalsze lata.

Uczestnicy warsztatów stwierdzili, że arkusz organizacyjny może powstać po:

- stworzeniu szkolnych planów nauczania dla każdego oddziału (na trzy lata),
- zaplanowaniu zajęć edukacyjnych objętych odrębnymi przepisami,
- zaplanowaniu pracy nauczycieli bibliotekarzy, pedagogów, psychologów itp. specjalistów.

Spośród tych zadań nie zmienione zostały zadania związane z zaplanowaniem zajęć edukacyjnych takich, jak religia, etyka, wychowanie do życia w rodzinie czy bardziej specjalistyczne: język mniejszości narodowej lub etnicznej, lub język regionalny, własna historia i kultura państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa czy wreszcie zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych oraz szkołach mistrzostwa sportowego.

Dlatego uczestnicy warsztatów skupili się na pozostałych zadaniach.

Dyrektor szkoły z oddziałami integracyjnymi tworzy szkolny plan nauczania na podstawie rozporządzenia ministra właściwego do spraw oświaty w sprawie ramowych planów nauczania. Projekt rozporządzenia w tej sprawie burzy dotychczasowe przyzwyczajenia. Przede wszystkim spotykamy się z zapisem, że „poszczególne zajęcia edukacyjne należy zrealizować co najmniej w wymiarze...”. Jest to zapis nowy w porównaniu do obecnie obowiązującego rozporządzenia, które przyznaje konkretną liczbę godzin tygodniowo w trzyletnim cyklu nauczania dla poszczególnych zajęć edukacyjnych. Z poprzednich warsztatów poświęconych temu zagadnieniu wiadomo, że ustawodawca przewidział 30 tygodni w roku efektywnie wykorzystanych w procesie nauczania.

Uczestnicy warsztatów podjęli się analizy ilości efektywnie przepracowanych tygodni w najbliższych trzech latach szkolnych. Okazało się, że możliwe jest niezrealizowanie wymaganej liczby godzin w trzyletnim cyklu nauczania z powodów niezawinionych przez szkołę, szczególnie w przypadku przedmiotów o małej liczbie godzin. Wynika stąd, że skrupulatne liczenie godzin zrealizowanych z każdego zajęć edukacyjnych jest ważnym obowiązkiem dyrektora. Zauważyliśmy, że w wielu przypadkach trudno będzie zrealizować wymagane minimum godzin, szczególnie w przypadkach,

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

gdy w szkole organizuje się dużo wydarzeń kulturalnych lub wycieczek tematycznych. W projekcie omawianego rozporządzenia można wyróżnić trzy rodzaje przedmiotów:

- przedmioty nauczane w zakresie podstawowym (przeważnie realizowane w I klasie),
- przedmioty nauczane w zakresie rozszerzonym (od 2 do 4 w tym przynajmniej jeden spośród: historia, geografia, biologia, chemia, fizyka),
- przedmioty uzupełniające.

Przedmioty nauczane w zakresie podstawowym	godziny z rozporządzenia (minimalna liczba godzin w cyklu)	liczba godzin w tygodniu
język polski	360	12
dwa języki obce nowożytne	450	15
wiedza o kulturze	30	1
historia	60	2
wiedza o społeczeństwie	30	1
podstawy przedsiębiorczości	60	2
geografia	30	1
biologia	30	1
chemia	30	1
fizyka	30	1
matematyka	300	10
informatyka	30	1
wychowanie fizyczne	270	9
edukacja dla bezpieczeństwa	30	1
godziny z wychowawcą	90	3
Razem		

61

Z tej grupy w ciągu trzech lat realizowane są jedynie: język polski, języki obce, matematyka, wychowanie fizyczne i godziny z wychowawcą.

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

Wśród przedmiotów, nauczanych w zakresie rozszerzonym mogą znaleźć się:

Przedmioty nauczane w zakresie rozszerzonym	godziny z rozporządzenia (minimalna liczba godzin w cyklu)	liczba godzin w tygodniu
język polski,	240	8
historia,	240	8
geografia,	240	8
biologia,	240	8
chemia,	240	8
fizyka,	240	8
historia muzyki,	240	8
historia sztuki,	240	8
język łaciński i kultura antyczna	240	8
filozofia	240	8
język obcy nowożytny,	180	6
wiedza o społeczeństwie,	180	6
matematyka	180	6
informatyka	180	6

Jak widać, można zauważyć wyraźny podział ze względu na liczbę godzin, przewidzianą do realizacji. Warto zauważyć, że liczba godzin przeznaczonych na rozszerzenie wydaje się być wystarczająca do rzetelnej realizacji podstawy programowej.

Kolejną grupą przedmiotów są przedmioty uzupełniające:

przedmioty uzupełniające	godziny z rozporządzenia (minimalna liczba godzin w cyklu)	liczba godzin w tygodniu
historia i społeczeństwo	120	4
przyroda	120	4
zajęcia artystyczne, ekonomia w praktyce lub inny przedmiot uzupełniający , dla którego nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tego przedmiotu został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania	30	1
W trzyletnim okresie nauczania (IV etap edukacyjny) na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające	870	29

Wyborem przedmiotów uzupełniających przez uczniów rządzą pewne zasady:

- **historia i społeczeństwo** – jeśli nie realizują w zakresie rozszerzonym przedmiotu **historia**,
- **przyroda** – jeśli nie realizują w zakresie rozszerzonym żadnego z przedmiotów:
 - **geografia**,
 - **biologia**,
 - **chemia**,
 - **fizyka**.

Uczniowie ci mogą realizować dodatkowo przedmioty uzupełniające:

- ekonomia w praktyce,
- zajęcia artystyczne.

Jeżeli uczeń wybrał w zakresie rozszerzonym historię i przynajmniej jeden z przedmiotów:

- **geografia**,
- **biologia**,
- **chemia**,
- **fizyka**

jest obowiązany realizować przedmiot uzupełniający:

- **ekonomia w praktyce** lub
- **zajęcia artystyczne**.

Wśród przedmiotów realizowanych w zakresie rozszerzonym także można wyróżnić kilka grup:

1. przedmioty, które można realizować w zakresie rozszerzonym dopiero po zrealizowaniu zakresu podstawowego:
 - historia,
 - wiedza o społeczeństwie,
 - geografia,
 - biologia,
 - chemia,
 - fizyka,
 - informatyka,
2. przedmioty, które można realizować w I, II lub III klasie:
 - historia muzyki,
 - historia sztuki,
 - język łaciński i kultura antyczna,
 - filozofia,
3. pozostałe przedmioty:
 - język polski,
 - język obcy nowożytny,
 - matematyka.

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

tygodniowa liczba godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów klasy:	I	II	III
	30	32	29
zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych	2 godziny na ucznia w każdym roku szkolnym		

Uczniowie oddziału (grupy międzyoddziałowej lub międzyklasowej), w którym tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych realizowanych w zakresie podstawowym i w zakresie rozszerzonym oraz ustalonych przedmiotów uzupełniających jest mniejszy od łącznego wymiaru godzin w danej klasie, realizują inny przedmiot uzupełniający, którego program nauczania został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.

Powyzsze założenia muszą być uwzględnione przez dyrektora szkoły w procesie konstruowania szkolnego planu nauczania.

Ważne jest także, że o wyborze przedmiotu uzupełniającego decyduje dyrektor po zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału.

W tym miejscu pojawiło się pytanie: „W sytuacji, gdy organ prowadzący zdecyduje się na rekrutację do konkretnego oddziału, nie sposób jest uzyskać opinii uczniów danego oddziału, bo oferta musi być zaprezentowana przed rekrutacją. Czy fakt wyboru danego oddziału jest równoznaczny z pozytywną opinią uczniów, którzy zdecydowali się wybrać dany oddział?”.

Dla dyrektorów szkół z oddziałami integracyjnymi ważny okazał się zapis mówiący, że dla uczniów niepełnosprawnych można przedłużyć okres nauki na każdym etapie edukacyjnym o jeden rok, zwiększając proporcjonalnie liczbę godzin zajęć edukacyjnych. W tej sytuacji decyzję podejmuje rada pedagogiczna po uzyskaniu pozytywnej opinii zespołu nauczycieli, zespołu nauczycieli i specjalistów, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgody rodziców uzyskanej do końca lutego w ostatnim roku nauki w szkole ponadgimnazjalnej. W przekonaniu dyrektorów szkół jest to podyktowane koniecznością rzetelnej diagnozy, nie wynikającej z bieżącej sytuacji danego ucznia.

W przypadku przydziału godzin specjalistom, analizujemy potrzeby uczniów:

- godziny rewalidacyjne (jakie) dla uczniów o specjalnych potrzebach,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna (pamiętamy o wszystkich uczniach),
- organizację pracy biblioteki szkolnej, w tym czytelni multimedialnej.

Następnie przeprowadzamy „inventaryzację” posiadanych zasobów:

- kwalifikacje specjalistów a potrzeby uczniów wyrażone w ramach godzin rewalidacyjnych,
- sprawdzamy, czy nauczyciele zatrudnieni w szkole posiadają dodatkowe kwalifikacje, możliwe do wykorzystania.

Efektom tej pracy jest:

- wiedza, czy wskaźniki zatrudnienia wyznaczone przez organ prowadzący są wystarczające,
- plan wykorzystania „godzin karcianych” zapisanych w art. 42 ust. 2 pkt. 2) lit. b) KN,

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

- motywacja ewentualnego wystąpienia dyrektora szkoły do organu prowadzącego o dodatkowe godziny do dyspozycji dyrektora (§ 2 ust. 5 projektu rozp. MEN w sprawie ramowych planów nauczania).

Ustalono, że dodatkowo warto przeanalizować, którzy nauczyciele powrócą z urlopów lub oddelegowań (do pracy w innych instytucjach oświatowych), oraz nauczyciele jakich przedmiotów mogą odejść na urlopy bezpłatne bądź dla poratowania zdrowia. W tym ostatnim przypadku niezbędne jest przynajmniej częściowe przygotowanie arkusza organizacyjnego na kolejne lata szkolne aż do roku 2014/2015. Być może można obiecać danemu nauczycielowi pewność powrotu po roku lub dwóch latach do pracy w danej szkole.

Drugą część warsztatów zajęła budowa szkolnych planów nauczania w oparciu o wytyczne zamieszczone w projekcie rozporządzenia. W efekcie skonstruowano sześć planów nauczania dla czterech oddziałów. W trakcie pracy dyrektorzy stwierdzili, że można rozszerzyć ofertę dla uczniów, wykorzystując fakt, że np. informatyka i język angielski mają tę samą liczbę godzin przeznaczoną na rozszerzenia oraz podział na grupy jest obowiązkowy na wszystkich zajęciach po spełnieniu tego samego warunku ilości uczniów w danym oddziale. Tak powstały dwa przykładowe plany nauczania (nazwy przedmiotów nauczane w zakresie rozszerzonym są wytłuszczone):

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	4	4	4	12
język angielski	3	3 + 1 d	3	10
drugi język obcy nowożytny	2	2	2	6
wiedza o kulturze	1			1
historia	2			2
wiedza o społeczeństwie	1			1
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1			1
biologia	1			1
chemia	1			1
fizyka	1	4	4	9
matematyka	5	6	5	16
informatyka	1	4	3	8
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
historia i społeczeństwo		2	2	
ekonomia w praktyce		1		
praktyczne aspekty zakładania firm		1		
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego			1	
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

oraz

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	4	4	4	12
język angielski	3	6	5	14
drugi język obcy nowożytny	2	2+1d	2	7
wiedza o kulturze	1			1
historia	2			2
wiedza o społeczeństwie	1			1
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1			1
biologia	1			1
chemia	1			1
fizyka	1	4	4	9
matematyka	5	6	5	16
informatyka	1			1
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
historia i społeczeństwo		3	2	
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego			1	
ekonomia w praktyce		1		
praktyczne aspekty zakładania firm		1		
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

Innym sposobem uatrakcyjnienia oferty jest zróżnicowana oferta przedmiotów uzupełniających. W ten sposób powstały dwie grupy oddziału o tych samych przedmiotach nauczanych w zakresie rozszerzonym:

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	4	4	4	12
język angielski	5	5	5	15
drugi język obcy nowożytny	2	2	2	6
wiedza o kulturze	1			1
historia	2			2
wiedza o społeczeństwie	1	3	3	7
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1	4	4	9
biologia	1			1
chemia	1			1
fizyka	1			1
matematyka	3	4	3+1d	11
informatyka	1			1
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
historia i społeczeństwo		2	2	
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego		1		
Medyczne aspekty MPD		1		
Orientacja zawodowa		1		
Ekonomia w praktyce		1		
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

oraz

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	4	4	4	12
język angielski	5	5	5	15
drugi język obcy nowożytny	2	2	2	6
wiedza o kulturze	1			1
historia	2			2
wiedza o społeczeństwie	1	3	3	7
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1	4	4	9
biologia	1			1
chemia	1			1
fizyka	1			1
matematyka	3	4	3+1d	11
informatyka	1			1
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
historia i społeczeństwo		2	2	
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego		1		
Warsztaty dziennikarskie		1		
Orientacja zawodowa		1		
medyczne aspekty MPD		1		
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami integracyjnymi od 1 IX 2012 r.

Pozostałe oddziały mogą mieć następujący plan nauczania:

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	5	8	7	20
język angielski	3	6	6	15
drugi język obcy nowożytny	2	2	2	6
wiedza o kulturze	1			1
historia	2	5	3	10
wiedza o społeczeństwie	1			1
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1			1
biologia	1			1
chemia	1			1
fizyka	1			1
matematyka	3	4	3+1d	11
informatyka	1			1
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
przyroda		2	2	
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego		1		
Medyczne aspekty MPD	1			
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

oraz

Przedmioty	klasa I	klasa II	klasa III	Razem
język polski	4	4	4	12
język angielski	5	5	5	15
drugi język obcy nowożytny	2	2	2	6
wiedza o kulturze	1			1
historia	2			2
wiedza o społeczeństwie	1			1
podstawy przedsiębiorczości	2			2
geografia	1			1
biologia	1	5	3	9
chemia	1	5	3	9
fizyka	1			1
matematyka	3	4	3+1d	11
informatyka	1			1
wychowanie fizyczne	3	3	3	9
edukacja dla bezpieczeństwa	1			1
godziny z wychowawcą	1	1	1	3
historia i społeczeństwo		2	2	
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			1	
Niuanse komunikacji języka obcego			1	
łacina na co dzień I		1		
Razem liczba godzin	30	32	29	

Paweł Kozłowski, Barbara Szwajkowska, Małgorzata Tarka, Wiesław Włodarski •
**Materiały podsumowujące forum wymiany doświadczeń dyrektorów: Zmiany
w organizacji nauczania w szkołach dwujęzycznych oraz szkołach z oddziałami
integracyjnymi od 1 IX 2012 r.**

Trzecia część warsztatów była poświęcona konstruowaniu arkuszy organizacyjnych, a właściwie tylko jednej części – tabeli przedstawiającej liczbę godzin zajęć edukacyjnych dla klas i nauczycieli. Pozwoliło to na analizę liczby godzin przeznaczonych na poszczególne przedmioty. Bardzo dobrze ilustruje to tabelka:

	Razem 2012/13	Razem 2013/14	Razem 2014/15
język polski	64,5	58,5	56
Język angielski	106	110	114
drugi język	56	46	48
historia	25	20	16
wiedza o społeczeństwie	18,5*	13,5*	10
wiedza o kulturze	9	4	4
matematyka	44,5*	47,5*	49
fizyka z astronomią	13	10	24
chemia	14	11	23
biologia	14	15	23
geografia	18	14	12
podstawy przedsiębiorczości	13	8	8
technologia Informacyjna/informatyka	12	12	19
wychowanie fizyczne	105	63	108
przysposobienie obronne/edukacja dla bezpieczeństwa	22	5	4
godzina z wychowawcą	13	12	12
wych. do życia w rodzinie	4,5*	4	4
religia	26	24	24
medyczne aspekty MPD		3	3
historia i społeczeństwo		6	12
ekonomia w praktyce		2	2
praktyczne aspekty zakładania firm		1	1
warsztaty dziennikarskie		1	1
niuanse komunikacji języka obcego		2	4
orientacja zawodowa		1	1
przyroda		2	4
łacina na co dzień I		1	1
praktyczne aspekty przygotowania prezentacji			4

*Połówki godzin wynikają z innej liczby przydzielonych godzin w I i w II semestrze

Wynika z tego, że, większość przedmiotów, biorąc pod uwagę liczbę godzin, ma tendencję spadkową. Oznacza to konieczność zwalniania nauczycieli danych przedmiotów. Pewną nadzieję dają przedmioty uzupełniające, ale o pełnej wiedzy możemy mówić dopiero po zakończeniu wdrażania reformy programowej, czyli w roku szkolnym 2014/15.

Podczas warsztatów sformułowano następujące wnioski:

- Uczestnicy warsztatów zorganizowanych dla dyrektorów szkół ponadgimnazjalnych z oddziałami integracyjnymi z zawodem przyjęli ust. 12 pkt. 2) projektu rozporządzenia przydzielający po 2 godziny na ucznia w oddziałach integracyjnych. W przypadku zmniejszonej liczby uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w oddziale integracyjnym do 3 lub 4 oznacza to zmniejszenie liczby godzin rewalidacyjnych w stosunku do aktualnie obowiązującego rozporządzenia. Jednocześnie należy podkreślić, że ten sam punkt pozwala na ustalenie zajęć rewalidacyjnych uczniom ze specjalnymi potrzebami, uczącym się w oddziałach ogólnodostępnych.
- Bardzo niewygodny okazał się zapis ust. 12 pkt. 1) projektu rozporządzenia, ściśle określający liczbę godzin przypadającą w tygodniu dla ucznia w każdej klasie. Powoduje on konieczność dla uczniów wyboru ścieżki kształcenia z oferty przygotowanej przez szkołę już w momencie rekrutacji. Byłoby lepiej, gdyby uczniowie mogli podjąć tę decyzję po pierwszym roku nauki, gdy znają nauczycieli uczących danych zajęć edukacyjnych. Z doświadczenia wiemy, że wiedza ta pomaga uczniom podjąć trafniejsze decyzje.
- Oddziały integracyjne będą miały niezmienny lub prawie niezmienny skład uczniowski od pierwszej klasy. Dyrektorzy dostrzegli w projekcie rozporządzenia możliwość zwiększenia oferty edukacyjnej w ramach jednego oddziału. Ofertę tę można zwiększyć, tworząc grupy, różniące się na przykład przedmiotami *informatyka* i *język obcy nowożytny*, gdzie na rozszerzenie przeznaczono tyle samo godzin, zaś podział na grupy jest w obu przedmiotach obowiązkowy po spełnieniu tych samych warunków.
- Innym sposobem rozszerzenia oferty edukacyjnej jest ustalenie innych przedmiotów uzupełniających (po włączeniu programu nauczania tych przedmiotów do szkolnego zestawu programów nauczania) do wyboru przez uczniów dwóch różnych klas integracyjnych (lub ogólnodostępnych).
- Dyrektorzy z zadowoleniem przyjęli brak zakazu wprowadzania innych przedmiotów uzupełniających (po włączeniu programu nauczania tych przedmiotów do szkolnego zestawu programów nauczania) w pierwszej klasie. Sądzymy, że przedmiot uzupełniający nazywający się na przykład „medyczne i społeczne aspekty schorzeń wynikających z MPD” w klasie integracyjnej jest bardzo pożądanym właśnie w klasie I.

Symulacja liczby godzin w poszczególnych latach szkolnych potwierdza zmniejszającą się drastycznie liczbę godzin takich zajęć edukacyjnych, jak biologia, chemia, fizyka, geografia w roku szkolnym 2012/13. Liczby godzin mogą wzrosnąć w latach szkolnych 2013/14 i 2014/15, jeżeli przedmioty te będą wybierane przez uczniów jako rozszerzone.

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI